

Aljoša Harlamov

Ali superjunaki superseksajo?

Od manka seksa in
nežne erotike do zlorabe
supermoči in seksa nadljudi
v superjunaškem žanru

Najbrž smo imeli vsi previsoka pričakovanja v zvezi s filmom **Večni** (Eternals, 2021), prvim visokopračunskim spektaklom v režiji do tedaj avtorice neodvisnih filmov Chloé Zhao, ravno sveže okronane z oskarjem. Film je zato vzbudil večje razočaranja, kot si to objektivno zasluži v primerjavi s kakšno predhodno Marvelovo fantazijsko akcijado, a eden od elementov, ki nas je upravičeno pustil hladne, je bil gotovo prvi prizor seksa v t. i. Marvelovem filmskem vesolju oziroma MCU-ju. Ne, valjanje po postelji v prvem **Iron Manu** (2008, Jon Favreau) ne šteje, prvi seks smo lahko tako videli šele v 26. filmu te *überfransize*. Ne moremo sicer trditi, da je prizor izstopajoče slab; zagotovo ni nepotreben, narejen je s precej »dobrega okusa«, elegantno kadriran in v funkciji vzpostavitve odnosa med likoma. Sersi (Gemma Chan) in Ikaris (Richard Madden) sta razgaljena celo manj kot sicer v njunih oprijetih plastičnih kostumih. Toda splošno razočaranje po mojem mnenju ne izhaja iz premajhne eksplicitnosti ali pomanjkanja kemije. Vse skupaj je v resnici čisto nežno in lepo, ampak prav nič *super*.

Sodobni superjunaški žanr prinaša zgodbe, ki se trudijo za relativno večji realizem: vsaj v zamišljanju superljudi kot vendarle tudi ljudi. Sodobni superjunaki si zastavljajo številna vprašanja o lastni človečnosti, svoji vlogi v družbi, o odgovornosti, ki jim jo nalaga supermoč, o izkoriščanju in privlačnosti supermoči, lastni samopodobi itd. V miniseriji **Sokol in Zimski vojak** (The Falcon and the Winter Soldier, 2021) tako na primer vidimo, da tudi temnopoltemu superjunaku ni prihranjen ameriški sistemski razizem, saj mu na banki nikakor ne dajo kredita, pozneje pa ga med preprirom z belim kolegom nadleguje policist. Po drugi strani računalniški posebni učinki v 21. stoletju omogočajo prikaz njihovih nadčloveških sposobnosti kakor še nikoli doslej v zgodovini filma. Njihovo frčanje po zraku, nadčloveška hitrost, moč in neuničljivost so prikazani s prepričljivostjo, ki osuplja množice gledalcev in jim omogoča celostno vživljanje v filmske zgodbe.

Nič drugače ni z izklesanimi telesi današnjih igralskih zvezdnikov. Če so v preteklosti gore mišic v filmski svet prihajale iz sveta borilnih športov, bodibildinga in podobnih disciplin, lahko sodobna nutricionistika in osebni trenerji praktično vsakemu Chrisu v nekaj mesecih izklešejo telo v podobo antičnih grških kipov. Toda na področju erotične, telesne strasti in seksualnosti so Marvelovi junaki bodisi zapriseženi samci (Črni panter) in nesojeni ljubimci (Thor, Stotnik Amerika, Doktor Strange) ali nerodni najstniki oziroma nedozoreli moški (Spider-man, Ant-man) bodisi zreli možje z ženo in otrokom, ki pa jih nikoli ne vidimo pri čem več kot poljubljanju (Iron Man).

Tudi na drugi strani, v t. i. DC-jevem razširjenem vesolju (DCEU), ki velja za bolj »odraslo«, a v resnici prej bolj sveto-bolno in romantizirano mračnjaško verzijo superjunaške filmske franšize, ni dosti boljše. Pravzaprav je v zvezi s tem lani po odzivu oboževalcev na spletu na koncu nastal še kar zabaven škandal, ko se je Justin Halpern, eden od ustvarjalcev animirane serije **Harley Quinn** (2019–), v intervjuju za revijo *Variety* pritožil, da so mu šefi pri DC Entertainment cenzurirali prizor, v katerem bi Batman oralno zadovoljeval Harley – in to celo z besedami: »Junaki tega ne počnejo.« Človek težko verjame, da je ravno DC prehitel Marvel s prvim samostojnim filmom za superjunakinjo – **Čudežna ženska** (Wonder Woman) v režiji Patty Jenkins je iz 2017; **Stotnica Marvel** (Captain Marvel) v režiji Anne Boden in Ryana Flecka pa iz 2019. Toda za tem pač ni iskati kakršne koli »feministične agende«, saj so to, resnici na ljubo, oboji storili šele potem, ko so bolj ali manj že izčrpali vse druge možnosti, predvsem pa ugotovili, da je mogoče #jastudi konkretno monetizirati.

MARVEL IN DC: SEKSAJO SAMO ANTIJUNAKI

Razlogov za »aseksualnost« superjunakov iz hollywoodskih blockbusterjev je več. Eden glavnih je seveda ciljno občinstvo stripovskih superjunaških filmov, ki je še vedno nekje med otroki in najstniki, kljub temu da je danes struktura *geekovske* kulture pravzaprav za podlago večini kulturnih televizijskih in filmskih fenomenov. Tu ima prste vmes tudi dobra stara cenzura; vse od petdesetih do leta 2011 je namreč eksplicitne prizore v ameriških komercialnih stripih uspešno nadzirala in prepovedovala *Comics Code Authority*. Seks kot narativni motiv in kot eksploatacijska vsebina se je tako pojavljal predvsem v neodvisnih, underground stripih, medtem ko je v komercialnih *mainstream* stripih ostajal na ravni stereotipne seksualizacije teles superjunakov, predvsem pa seveda superjunakinj.

Toda na področju erotične, telesne strasti in seksualnosti so Marvelovi junaki bodisi zapriseženi samci (Črni panter) in nesojeni ljubimci (Thor, Stotnik Amerika, Doktor Strange) ali nerodni najstniki oziroma nedozoreli moški (Spider-man, Ant-man) bodisi zreli možje z ženo in otrokom, ki pa jih nikoli ne vidimo pri čem več kot poljubljanju (Iron Man).

Drugi razlog, o katerem je v zadnjih letih veliko govora, je »novo čistunstvo« v ameriški popularni kulturi, za katero nekateri obtožujejo sodobni feminizem in gibanje #jastudi ter večjo senzibilnost za spolno nasilje, čeprav imajo najbrž pri tem enako verjetno prste vmes tudi vedno močnejše neokonservativne sile, ki pornografijo obtožujejo vzgoje nerealnih predstav o seksu, zlasti med najstniki. Tu gre za problem sebičnega ali celo plenilskega izkoriščanja »supermoči« za spolno nadvlado, ki »danes ne gre več skozi« – pri tem samo pomislimo na film **Batman** (1989, Tim Burton), v katerem Bruce Wayne (Michael Keaton) novinarko Vicki Vale (Kim Basinger), ki skuša odkriti pravo identiteto Batmana, povabi k sebi domov na večerjo, jo z Alfredovo pomočjo napije, potem pa povsem trezen očitno spi z njo (česar seveda ne vidimo).

Tretji, nikakor ne zanemarljiv razlog pa je seveda filmska predstavitev superjunaškega seksa, od katerega pričakujemo, da je ... no, *super*. Batman, čigar supermoč je, da je bogat in si lahko privoščiti številne po meri izdelane (bolj ali manj verjetne in črne) tehnične pripomočke, sicer pa je pravzaprav navaden človek, je v tem pogledu še najmanj zanimiv. Veliko več radovednosti in vprašanj o naravi take seksualnosti odpirajo superjunaki, ki imajo različne supermoči in/ali nadčloveške sposobnosti. Ali je seks med superjunakom in navadnim smrtnikom sploh mogoč? Kako lahko superjunak med seksualnim aktom svojo moč prilagodi partnerju? Ali njihove sposobnosti igrajo kakršno koli vlogo v njihovi spolnosti? In če ponovimo že zgoraj omenjeno vprašanje: Ali ne bi superjunaki svojih moči izkoristili (tudi) za (nekonsenzualno) spolnost oziroma spolne prakse? Odgovorov na ta vprašanja torej večinoma ne bomo našli v vesoljih Marvela ali DC-ja, temveč v bogati tradiciji alternativnega superjunaškega stripa in antijunakov.

Res je, antijunakov. Tudi to priča o mestu, ki ga ima spolnost še vedno v naši Zahodni morali. Zdi se namreč, da v sodobnem superjunaškem filmu seksajo le antijunaki, ki so na splošno bolj naklonjeni »robnemu« vedenju – pitju alkohola, kajenju cigaret – in moralni sivini, če ne gre pri tem pravzaprav že kar za superzlobce (navadno se na koncu izkaže, da niso daleč od tega). To je nakazal že film **Varuhi** (Watchmen, 2009) Zacka Snyderja, četudi prizor seksa med Nite Owl (Patrick Wilson) in Silk Spectre (Malin Akerman) upravičeno velja za enega morda najslabših ali vsaj najbolj nepotrebno melodramatičnih, pri čemer povsem poenostavi kompleksne pomene, ki jih odpira bralcu kultni strip Alana Moora, Dava Gibbonsa in Johna Higginsa. Vseeno pa njuno spolno vzburljenje jasno poveže z adrenalinom, ki izhaja iz ravnokar izvedenega superjunaškega podviga. Njun seks torej prikazuje, da zadovoljstvo nad izpolnjeno pravico ni

vse, kar superjunake navdaja ob njihovem delu, temveč ima lahko junaštvo tudi spolne konotacije oziroma je izkoriščeno za krepitev libida. (Še en dokaz, da manko seksa v *mainstreamu* ni naključje, je poznejši prehod Snyderja k DC-ju, kjer seks znova povsem izgine z obzorja njegovih filmov.)

Marvel je sicer v zadnjem Spider-manu – **Spider-man: Ni poti domov** (Spider Man: No Way Home, Jon Watts, 2021) – morda nakazal, da so tudi njihove Netflixove serije del MCU-ja, kar bi vsaj v njihovo vesolje vneslo tudi nekaj seksa. Jessica Jones in Luke Cage iz istoimenskih serij (**Jessica Jones** [Marvel's Jessica Jones, 2015–2019]; **Luke Cage** [Marvel's Luke Cage, 2016–2018]) imata namreč tudi pestro spolno življenje, predvsem pa s tematiziranjem njune spolne želje seriji odpirata pomembne in kompleksne teme. Zlasti Jessica Jones (Krysten Ritter), ki je, kot izvemo, žrtev posilstva, saj je superzlobec Killgrave izkoristil svojo zmožnost nadzora nad voljo drugih za to, da si jo je povsem podredil in ji na ta način vsilil ljubezen. Cela prva sezona tako preigrava njeno počasno opolnomočenje, tudi preko bližine z drugimi, saj je od izkušnje v svojem vsakdanu precej asocialna, pa tudi preko spolnosti. Jessica Jones v seriji neobvezno seksa z naključnimi neznanci, vendar pri tem večinoma ostaja emocionalno distancirana. Čustveno in telesno se lahko prepusti očitno šele z Lukom Cageom (Mike Colter), potem ko ugotovi, da ima tudi on supermoči, k uporabi katerih ga nago-varja. Njun seks zlomi posteljo, a metaforično bi lahko povzeli, da tudi zato, ker je obtežen s številnimi podtoni, saj je Jessica pod Killgravovim vplivom ubila Cageovo ženo, zaradi česar ga je pred tem dolgo zalezovala. Njuno hlastanje po toplini in bližini drugega telesa je torej obupano iskanje odpuščanja, pa tudi sprijaznjenja s samim sabo in svojo vlogo superjunaka – za oba, saj sta oba v situaciji, ko si želita predvsem anonimnosti in samote pred širšo družbo. Cage nato v samostojni seriji seksa tudi z junakinjami, ki niso super, a so se ustvarjalci zgoraj omenjenim vprašanjem povsem izognili.

FANTJE: SUPERSEKSUALIZACIJA

Zato pa se jim nikakor ne izogne serija **Fantje** (The Boys, 2019–), o kateri sem za *Ekran* že pisal. Deloma parodija superjunaškega žanra, njegove komercialnosti in tudi nas, oboževalcev, a obenem ena najboljših superjunaških serij se ne izogiba eksplicitnosti ne na ravni prikazanega nasilja ne na ravni tematizacij seksa. Pravzaprav je seksualnost superjunakov ena osrednjih tem serije, ki jo obravnava z vseh plati: od nezavedne in zatajevane seksualne želje do spolnega nasilja, od fetišev do psihopatoloških seksualnih praks.

Že v prvi epizodi serije je superjunakinja Starlight (Erin Moriarty) žrtev spolnega nasilja superjunaka in stereotipnega toksičnega moškega The Deep (Chace Crawford), ki naivno dobričino s podeželja prisili v oralni seks kot iniciacijski obred za vstop med Sedmerico, v prvo ligo superjunakov. A pozneje je tudi sam spolno zlorabljen, pri čemer je za seksualni fetiš izkoriščena prav njegova superjunaška posebnost – neka neznanka mu med seksom boleče poriva prste v škrge na obeh straneh prsnega koša. Prizor, ki ga je mučno gledati, tako sprevrtača razmerja med smrtniki in superjunaki ter še bolje in nazorneje pokaže, da superjunaki niso imuni na (spolno) nasilje in da paraliza, ko se oseba znajde v podrejenem položaju žrtve, ni vprašanje fizične (super)moči, ampak psihološke nadvlade nasilneža.

Še več je v seriji poudarjanja jasne hierarhije superjunaki-ljudje in torej zlorab superjunaških moči ali sposobnosti, bodisi za konsenzualne seksualne potrebe bodisi za spolno nasilje. Serija tako poudarja, da »moč kvari, supermoč pa super kvari«, pri tem pa odpira, kot že nakazano, tudi vprašanja seksualne plati samih supermoči ter vloge superjunakov kot superzvezdnikov te zamišljene družbe. Superjunaki niso le neprestano »na preizkušnji«, da bi izkoristili privrženost oboževalcev za seks, temveč celo prehajajo do ideje nadljudi – *übermenschen*: njihove nadčloveške sposobnosti jih dvigujejo nad zgolj-človeško moralo, etiko in zakone, predvsem pa jih odvežejo čustvenih in socialnih povezav s preostalim »navadnim« človeštvom. Translucent (Alex Hassell) na primer svojo supersposobnost nevidnosti izkorišča za opazovanje žensk na stranišču. Zgodijo pa se tudi nesreče, izhajajoče iz narave njihove supermoči, ki jo je seveda v seksualnem aktu še toliko težje nadzirati. Ko Popclaw (Brittany Allen) kot v kakšnem pornografskem filmu namesto plačila najemnine zapelje svojega najemodajalca, mu med doživetjem močnega orgazma, medtem ko med oralnim seksom sedi na njegovem obrazu, tudi pod vplivom posebne droge, ki superjunakom še okrepi supermoči, zdrobi lobanjo in zmečka možgane. Kar je skušal Marvel prikriti, torej vseeno velja: seks superjunaka z navadnim smrtnikom prinaša tudi nevarnosti.

Toda vrhunec serije in odgovor na številna vprašanja o seksualnosti superjunakov ponuja lik Homelanderja, nekakšnega perverzega Supermana, ki ga v seriji odlično upodablja igralec Antony Starr. Homelander v svoji vlogi superjunaka ves čas uživa na robu seksualnega zadovoljstva. V nekem prizoru v drugi sezoni celo pervertira ikonični prizor superjunakovega bdenja nad pečim mestom – na strehi stolpnice ekscesno masturbira in tako simbolično posili svoje človeške varovance. Pri tem bom tokrat pustil ob strani njegove želje po spolnosti z nadomestno materjo in celo s samim sabo ter se v nadaljevanju raje osredo-

točil na prizor, ki je bolj relevanten za temo tega članka. Prizor seksa med Homelanderjem in Stormfront (Aya Cash) v drugi sezoni je namreč že pridobil neke vrste kulturni status. Da gre ravno za Stormfront, ni naključje, saj je ta neonacistična belska supremacistka, zato omenjeni prizor še toliko bolj vzbuja mučno podobo ne več seksa superjunakov, temveč seksa dveh nadljudi. Prizor je očitna parodična medbesedilna referenca, a tudi psihopatološka in vsebinska nadgradnja seksa med Jessico Jones in Lukom Cageom – Stormfront pri tem celo parafrazira Jessicine besede (»Ne boš me zlomil« v »Sem ti rekla, da me ne moreš zlomiti«). Njun seks je prepleten z nasiljem in bolečino, ki jima sploh omogoča, da še karkoli čutita, pri čemer je jasno, da v njuni spolni želji ni več nobenega prostora za ljudi ali človečnost. V predigri Homelander z laserskim pogledom žge Stormfrontino oprsje, nato pa dobesedno uniči stanovanje, razbijeta stene in polomita pohištvo, da na koncu s stene odpade še razkošni lestenec, medtem ko onadva seksata, lebdeč v zraku.

To morda ni superseks superjunakov, kakršnega bi si kot občinstvo želeli, a je za serijo logični korak v raziskovanju etosa in značaja teh nadljudi, ki jim največjo moč daje prav človeštvo s svojim oboževanjem. Pri tem je težko zanikati, da superjunaški komercialni spektakli, ki jih množicam servirata Marvel in DC, s skrivanjem seksualnosti svojih superjunakov morda skušajo prikriti prav dejstvo, da superjunaki niso več brezmadežni junaki, še manj ljudje. Seks kot dejanje resnične intimne in/ali največje človeške razgaljenosti ter prikaz in izraba najbolj osebne želje in potrebe je namreč tudi tisti, ki bi to dejstvo prej ko slej hote ali nehote razgalil.

FANTJE | 2019-